

Pasvalio Mariaus Katiliškio bibliotekos konkursui

Viktoras Zalatorius

Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos 4f klasės mokinys

NOVELĖS

Veidrodis

Laikydamas revolverį, paskutinį kartą pasakiau sau:

„Atleiskite man visi už gailestį, nes kai vaikštau tamsiu gyvybės mišku, matau daug vilkų, kurie maldauja vandens ir duonos, matau miško ežeruose daug ryklių, kurie tyliai laukia savo aukos, regiu meškas, vaikščiojančias su dinamitu aplink juosmenį ir laukiančias tinkamo momento nuspausti raudoną mygtuką. Gailestis padaro daug žalos, priverčia žmogų graužtis netgi dėl to, ko jis nepadarė. Jis suėda mus iš vidaus, paversdamas mus į angelišką masinio naikinimo ginklą.“

Užtaisiau revolverį ir atsiminiu:

„Atleiskite man už geraširdiškumą, nes kai paneriu į audringą jūrą, aš matau paskenduolius, kurie buvo apgauti ir tebelaukia, kad kas nors pasikeis, matau daug vėžių, kurie, užsidarę savyje ir atsukę savo tobulėjimą atgal, nė kiek nejuda į priekį, regiu kriaukles sudaužytomis širdimis – jos, tebetikėdamos pažadais, guli dugne arba, bet kur nešamos bangų, nesistengia pajusti jūrų platybės ir naujų galimybių. Geram žmogui nebėra vietos po saule, jis apšaukiamas melagiu, spekuliantu, nes toks mąstymas: jeigu gero linki – kažko nori. Gera širdis uždaro mums visas duris, kurias mes ir taisėme, ir dažėme, ir rūpinomės, kad jų vyriai nesurūdytų.“

Nusitaikau ir suvokiu.

„Atleiskite už mano nuomonę, nes kai pakylu aukštai virš debesų, matau, kaip angelai skrenda be jokio tikėjimo, jų veidai vienodi, sparnai identiška panašūs. Matau paukščius, kurie kažkada buvo tikri paukščiai, o dabar jie tik nebylūs padarai, bijantys sugiedoti ne tokią pat giesmę. Neregiju šviesos, ji vos blykčioja, nes nebėra kam savo mintimis ją prikelti naujai dienai. Sunku kalbėti temomis, apie kurias nekalba kiti, sunku suvokti naujus dalykus, nes gyvenimas teka ta pačia vaga – nieko naujesnio, nieko kitokio, viskas tas pats. Turėti savo nuomonę – tai būti balta varna, būti vienišam ir niekinamam.“

Įkvepiu paskutinį kartą ir galvoju:

„Atleiskite man už tokį suvokimą, nes kai einu koridoriais, matau bejausmes, tuščias būtybes, kurios nieko nenori, jos viską praradusios, tik mąsto, kaip greičiau išeiti. Aš matau duris, kurios jau seniai užvertos naujovėms, ir nebėra, kas jas atidaro. Aš regiu kapines, kuriose palaidotas protas, o antkapyje užrašyti du žodžiai: „Nesąmonė“ ir „Genialumas“, – protą palaidojo tie, kurie tingi galvoti, ką nors keisti ir sėdi turėdami tik vieną norą – skaičiuoti, skaičiuoti, skaičiuoti. Toks suvokimas žmogų padaro kitokį, jis ima jaustis svetimas šiame pasaulyje, tampa vienas.“

Nuspaudžiu gaiduką ir šaunu.

Manote, nusižudžiau? Ne. Aš paleidau kulką į veidrodį, kuriame mačiau save. Išsilaisvinau nuo savęs ir nuo kitų. Geriau atsikratysiu puikybės ir eisiu prieš vėją, protestuodamas prieš standartus ir stereotipus, eisiu keisdamas žmogų, o ne skrisiu kaip dulkė pavėjui, nuolat klausdamas: kodėl yra šiandien kaip vakar? Surinksiu veidrodžio šukes ir parodysiu visiems, kad įmanoma gyventi kitaip, kad galima išsilaisvinti. Mes labai uždari ir sukamės kaip žiurkės narvuose, negalvodami, kad mūsų veiksmai, mintys ir darbai gali pakeisti gyvenimą.

Šviesa

Fantastinė novelė

Ji pašoko iš lovos išpilta prakaito ir pilna išgąščio.

„Kas tai buvo?“ – išplėstos akys žiūrėjo į sieną. Tuo pačiu metu atlėkė tėvai, susirūpinę iki kaulų smegenų. Jie paguodė ją, nuramino, o atėjusi tarnaitė Bernadeta atitraukė užuolaidas. „Ar Jums viskas gerai?“ – pasiteiravo. „Taip. Ačiū už rūpestį“, – atsakė mergina.

„Kas man darosi? Kas tai buvo? Niekada nesu sapnavusi košmaro. Geriau jau apsirengsiu ir nulipsiu į valgomąjį. Tai tikrai buvo baisu, kraupu, baugu ir stingdė kraują...“

Pavalgiusi nusprendė eiti į parką.

Ji apsirengė ir išėjo. Nuėjusi į parką vis negalėjo pamiršti sapno, to košmaro, kuris ją sukretė.

„Juk aš Liucija, mano tėvai turtingi ir įtakingi, aš negaliu būti silpna, kas man gali nutikti, kai tokį užnugarį turiu? Aišku, kad nieko. Oho, koks didelis fontanas! O! Kiek žmonių prie jo! Logiška, juk vasara.“

Vėjas žaidė su jos plaukais, suknelė irgi šoko pagal vėjo muziką ir ji nužingsniavo prie fontano. Žmonės, ją pamatę, išsisklaidė perkreiptais veidais. Jie tiesiog demonstratyviai tolinosi nuo jos.

„Kas jiems darosi? Turbūt visi nevispročiai... Man daugiau vietos liks! Nors negražu taip kalbėti, bet, Dievas mato, negalima taip bėgti nuo žmogaus!“

Atsisėdusi ant fontano krašto ji pažvelgė į savo atspindį vandeny ir pamatė tikrą pabaisą... Žvynuotas veidas, nušiuurę plaukai, akys juodos kaip tamsiausia pragaro duobė. O rankoje – peilis... Ji pradėjo spiegti, bet niekas jos negirdėjo, bent jau nenorėjo girdėti.

„O šventieji, kas čia? Aš? Negali būti, tai ne aš. Aš – Liucija, aš graži, aš esu aš, o ne pabaisa!“

Pasileido bėgti nuo fontano. Ašaros temdė akis, ji bėgo, bėgo, bėgo tiesiai į pagrindinę miesto gatvę. Važiuojanti mašina nespėjo sustoti ir visu greičiu rėžėsi į Merginą Pabaisą...

– Liucija!!! – suriko mokytoja.

– Ko?! – atrėžė ji.

– Tu ir vėl užmigai per pamoką! Jau trečią kartą šį mėnesį!

– Kas tau darbo?! Tave tai kutena, ar ką? Nepatinka? Padraskys ji man akis!

„Ach, iki skambučio liko tiek daug laiko! Susikraunu mantą ir varau iš šitos skylės!..“

Liucija, draugų vadinama tiesiog Liu, išėjo iš pamokos. Mokytoja dar bandė stabdyti, bet ji parodė iškeltą aukštyn vidurinį pirštą, taip išreikšdama savo pažiūrį į mokyklą ir mokytojus. Išėjo į lauką, prisidėgė cigaretę ir išsitraukė gertuvę. Aišku, joje ne pienas ar vanduo buvo – degtinė. Ji gėrė net nesusiraukdama.

„Paskambinsiu tai skolininkei, ji man turi pinigų atiduoti.“

– Girdi, vargšele? Kada bus mano pinigai? – Liu tarė grėsmingai.

– Jausk, su kuo šneki, kvaile! – neatsiliko pašnekovė. – Jeigu dar pakelsi prieš mane balsą, tau bus tikrai blogai.

– Tu klausyk, kai aš tave sutiksiu, tavęs paskui net motina nepažins, supratai?

Tyla telefone. Pasiutusi Liucija patraukė upės link. Nuėjusi atsisėdo, išsitraukė sumuštinį ir čepsėdama jį suėdė.

– Ei, pinigute? – sušuko balsas.

Liu atsisuko. Šūvis. Ir nutrūko jos maištinga gyvybė... Upė nešė ne tik vandenį ir lapus, bet ir jos kraują.

– Žiūrėk, ką tau turiu, – saldžiu balsu tarė Bernardas.

– Na ir ką gi? – paklausė Liucija.

– Kokį gražų klevo lapą atnešė upė, pažiūrėk, mano meile, – dar saldžiau turbūt nebesugebėjo.

– Tikrai gražus... Ačiū, – sutrikusi tarė Liucija.

Įsimylėjęliai pakilo nuo žemės. Susikabinę rankomis jie nužingsniavo alėja. Bernardas ją bučiavo, ji buvo euforijos viršūnėje. Jie mylėjo vienas kitą tyra ir žavinga meile.

„Lietus ir vėl lyja, bet aš su Bernardu, jis toks mielas, galantiškas, o kaip bučiuotis moka... Net nuodėmė turbūt galvoti... Jis toks puikus, jo akys tokios gražios. Ach, kokia gamta čia! Mes gyvensim ilgai ir laimingai.“

Plykstelėjo žaibas. Abu įsimylėjęliai krito ant žemės, bet tik Bernardas po minutės atsikėlė, o Liucija taip ir liko gulėti, negyvoomis akimis žiūrėdama į lietų.

– Kvėpuok, na, dar dar, dabar stumk, – tiesiog verkė slaugytoja.

– Negaliu, man reikia nuskausminamųjų, prašau!.. Labai prašau!.. – Liucija rėkė.

– Pakentėk, dar truputį pasistenk, – ragino medikė.

Liucija gimdė. Būtų melas sakyti, kad jai skaudėjo, ji tiesiog merdėjo nuo skausmo. Jautė, kaip dvasia per sąrėmius išeina iš jos, bet laikėsi iš paskutiniųjų. Ji norėjo vaiko, juk Bernardas laukia jo.

– Atneškite adrenalino dozę! – rėkė ne savu balsu daktaras. – Mes ją prarasime!

– Daktare, pažiūrėkite į jos pulso matuoklį, ji jau mirė...

Neatlaikė Liucijos širdis. Na, visos gimdo, ir viskas būna gerai, bet jai tiesiog sustojo širdis. Daktarai spėjo išgelbėti kūdikį, nukirpo jam virkštelę, sutvarkė, kaip pridera. Ir prinešė prie mamos krūtinės. Tai buvo mergaitė.

– Aš irgi užaugsiu, būsiu paauglė... Būsiu graži ir protinga, baisi ir paskutinė kvailė. Būsiu kerštinga, laiminga, nuoširdi ir maloni. Aš turėsiu daug kaukių, aš turėsiu viską, ko man reikės, nors ir neturėsiu, aš būsiu visokia: ir pikta, ir besišypsanti. Aš galėsiu per dieną nugyventi šimtus gyvenimų, pakeisti save per mirksnį ir keistai žiūrėti į šį tekstą galvodama: „Kažkokia nesąmonė!“ Aš galėsiu viską padaryti, nes aš būsiu jauna ir veržli. Gyvenimas teatras ir aš būsiu geriausia aktorė, – tarė ką tik gimusi Liucija.

Tuščiaviduris deimantas

Liucija buvo apdovanota viskuo: protu, grožiu, įžvalgumu, talentais. Grožis jai padėjo patirti meilę, bet kiekvienas meilės potyris greitai baigdavosi. Dėl to ji verkdamo ir kentėdamo. Ji buvo tarsi modelinė lėlė, nes sugebėdavo įgauti formą, kurią norėdavo matyti kiti: šventuolė, nuodėmingoji, aktorė, koketė, guodėja, gelbėtoja. Tai buvo jos praeiksmas. Liucija nebuvo mylima, visus domino tik jos kūnas. Ji žinojo, kad galiausiai liks viena. Kad liks tokia per amžius.

Ji, kaip pati manė, buvo kardiologė: ją susirasdavo tie, kurių širdis buvo neseniai sudaužyta. Tiek kartų nudegusi, ji kaskart ir vėl pasinerdavo į jausmus. Visokiausiais būdais stengdavosi išgydyti naujų mylimųjų žaizdas, kol galiausiai tie „mylimieji“ ją palikdavo. Bet jos gyvenimas žydėjo: vakarėliai, pagyros, dovanos jai patikdavo.

Kartą ji tapo „kardiologė“ vėlei – tas žmogus buvo palaužtas, sugniuždytas ir sudarkytas. Spėkit iš trijų kartų, ar Liucija jo nepamilo... Iš pradžių buvo viskas kaip pasakoje, Liucija šventai tikėjo ir meldė Dievo, kad šįkart būtų kitaip. Bet taip nebuvo... Sužeistasis pats nežinojo, ko nori, o Liucija jam buvo pramoga, padedanti nuvyti praeitį šalin. Mergina gyveno ta diena, kokią davė jausmai. Džiaugėsi kiekviena akimirka, jautėsi laiminga. Baimę likti įskaudintai buvo pamiršusi. Bet sužeistojo žaizdos negijo, ir Liucija liko vienumoje.

Ir jai nebeskaudėjo, ašaros neberiedėjo...

Ji tapo tarytum ledinė: kai reikėjo – šypsojosi, kai reikėjo – juokėsi, nenorėjo apkrauti kitų savo bėdomis. Bet ji troško atsakymo į klausimą „Kodėl?“ Kodėl niekas jos neperspėjo, kai dar nebuvo per vėlu, kodėl jai buvo leista statyti pilis be pamatų?

Iš sužeistojo ji teišgirdo tiek: „Man tavęs gaila...“

Tyla. Naktis. Tamsa. Tokiais žodžiais galima įvardinti būseną, kurią Liucija išgyveno, bet jai tikrai neskauđėjo. Ji taip norėjo laimės, jai reikėjo žmogaus, kuris viską pakeistų, žmogaus, kuris paguostų...

Tik šūvis, ir viskas buvo baigta, pirštai lengvai nuslydo nuo gaiduko. Geriau negyventi nei gyventi kančioje.

Liucija norėjo nedaug, bet ji buvo tuščiaaviduris deimantas... Tokie deimantai dūžta....

Pavargusi ir artima

Pavargusios nuo darbo rankos nusviro, melo alinamos akys užsimerkė, protas, nukamuotas minčių, nebefunkcionavo – tai buvo vienos sielos kasdienybė. Pereiti ugnį ir vandenį, pelkes ir dykumas – toks buvo jos tikslas. Jos kantrybė ir pasiaukojimas buvo begalinis. Kiekvieną ramų vakarą ji išeidavo į kiemą pasiėmusi kakavos puodelį ir cigaretę, galvodama, kad tai atgaivins svajones ir polėkius. Patyrusi skaudžius paauglystės smūgius, ji nuo visko pavargo.

Saulė vieną rytą jai atnešė ne tik dieną, bet ir naujus potyrius, naujus jausmus, naujas svajones. Tai, ką sutiko, ir buvo jos svajonė. Ta svajonė buvo Artima Siela, kuri taip pat pavargusi nuo melo, skausmo, nusivylimų. Artima Siela tiesiog traukė ją į nežinomybę, į tai, ką Pavargusi Siela patirdavo retai. Dvi sielos tiesiog mėgavosi šia diena ir galvojo, kad rytoj neateis rytas. Artima Siela atnešė naują gyvenimą Pavargusiai Sielai. Ši buvo euforijos viršūnėje, ji juokdavosi, kiekvieną dieną buvo laiminga, viskuo džiaugėsi, net negalvodama, kas bus toliau. Ji keliavo per gyvenimą kaip per žaidimą, besimėgaudama visais malonumais.

Vieną rytą ji prabudo ir pamatė, kad Artima Siela nesišypso. Šalia jos stovi tik neaiškus siluetas. Pavargusi Siela pakraupo. Po kelių sekundžių tylos Artima Siela prabilo:

– Viskas baigta. Nebenoriu tavęs nei matyti, nei girdėti.

– Kodėl? Kodėl?.. – kartojo Pavargusi Siela.

– Aš irgi buvau apgauta, sugniuždyta ir pamesta. Tu man buvai tik įrankis visam košmarui pamiršti. Sudie! – išeidama išpyškino Artima Siela.

Pavargusi Siela netikėjo tuo, ką jai ką tik pasakė. Ji net įgnybo sau, manydama, kad sapnuoja. Bet tai nebuvo sapnas, tai buvo žiauri realybė. Artima Siela jau buvo nusisukusi, bejausmė ir atšalusi. Pavargusi Siela taip ir liko stovėti ir žiūrėti, kaip ji tolsta...

Ir vėl Pavargusi Siela pasijuto sugniuždyta, galvoje sukosi mintys: „Kodėl? Kodėl būtent aš?“ Ji vėl pajuto nusivylimą kartėlį, vėl įkrito į tą pačią duobę, iš kurios ką tik buvo išlipusi. Vėl visi medžiai ir žolė nusidažė juoda spalva.

Pavargusi Siela pratrūko ašaromis. Viena ašara jai sakė: „Ką tu darai? Tu taip ir pasiduosai? Ko lauki – susigrąžink tai, ką turėjai!“ Bet Pavargusi Siela buvo viskam abejinga. Ji vos gaudė kvapą... Bet ji žinojo, kad meilei neegzistuoja nei jūros, nei žemynai.

Pavargusi Siela ir toliau gyveno niekam neužkliūnantį, kitų manymu, ramų gyvenimą. Visi matė dirbtinę šypseną, visi matė aktorės akis, kurios taip norėjo išsilaisvinti. O Pavargusios Sielos viduje darėsi tai, ko net laki vaizduotė negalėtų sukurti. Audros, uraganai, nuošliaužos, gaisrai – tai buvo jos viduje.

Paragavusi meilės vaisių, palikta ir sugniuždyta, ji dar laukė sugrįžtančios Artimos Sielos, bet laikui bėgant viltis geso. Būdavo tokių dienų, kada ji net nepagalvodavo apie Artimą Sielą, bet jeigu pralėkdavo neatsargi mintis, vėl prasiverdavo žaizda ir vėl skaudėdavo ne ką mažiau negu anksčiau. Užsiėmimai, darbai, veikla – niekas neatitraukė nuo Pavargusios Sielos skausmo.

Stūgaujant šaltam vėjui ir krintant snaigėms, ji gėrėjosi žiema, nes tai jos mėgstamiausias metų laikas. Pavargusi Siela kartą nugrimzdo į sapną. Jos sapnai būdavo įvilkti į baisius apdarus – šmėklos, praeities šešėliai slankiojo aplink, bet šįkart ji ką kita pamatė...

Pašoko nuo sofos Pavargusi Siela, nes suprato, kad sapne buvo Artima Siela. Ilgai mąsčiusi ji pagaliau priėjo išvadą: jokios širdies – jokio skausmo. Nebus širdies, nebus ir prisiminimų.

Nusprendusi veikti Pavargusi Siela išėjo iš namų. Artimų namų gyventojai nulydėjo žvilgsniais, nes ji ėjo tik baltais marškiniais apsiautusi. Kojos pradėjo šalti ir nerimastingai tvinkčioti. Veidas išbalso, bet ryžtingai žvelgė priekin. Pamačiusi netoliese mišką, Pavargusi Siela atsiduso: jau nebetoli. Susikrovusi lauželį, ji šildėsi. Žinojo, ko čia atėjo: jokios širdies – jokio skausmo. Sustabdyk širdį – sustabdysi skausmą. Palikusi laužą likimo valiai, Pavargusi Siela nuėjo gilyn į mišką. Atsigulusi pajuto snaudulį ir šaltį, pradėjusios tirpti galūnės tapo neklusnios. Akys merkės labai ilgam miegui, širdis vos vos tvinksėjo. Ji pajuto, kaip juoduma į ją skverbiasi. Atsipalaidavęs kūnas ant sniego gulėjo jau šaltas it ledas. Bet, paskutines jėgas sukaupus, iš lūpų išlėkė neatsargūs žodžiai: „Artima Siela, kodėl?“ Išarusios šiuos žodžius lūpos sustingo.

Pavargusi Siela pasiekė savo: jokios širdies – jokio skausmo, sustabdyk širdį – sustabdysi skausmą.

Netirpstanti

Aš snaigė, ką tik iškritau iš dangaus ir laisvai leidžiuosi žemyn. Esu ypatinga snaigė – aš netirpstu. Nei karštis, nei vėjai negali manęs sunaikinti ar sužeisti. Nežinau, ar tai Dievo dovana, ar begalinis prakeiksmas.

Krisdama girdžiu – kitos snaigės šneka, kad ten, žemai, siaučia didelė pūga. Žinau – skaudės.

Iš tiesų skausmingas buvo kelias žemyn. Pūga negailestingai mane talžė ir trankė. Aplink save mačiau daug negyvų snaigių, jos, sužeistos pūgos, geso. Bet aš netirpstanti. Nusileidau gražiame lauke. Man čia patinka, amžinai čia būsiu.

Švelnus vėjas pakėlė mane aukštyn. Skridau lengvai nebijodama jokių pavojų, nes juk aš netirpstanti.

Pamačiau žmonių miestą. „Hmm, – galvoju sau, – ar bus ten taip, kaip pasakojo man kitos snaigės, – gražu, švaru, gera?“

Vėjas mane nupūtė ant rankos berniuko, kuris sėdėjo ant suolo parke, nors buvo spiginantis šaltis. Pakėliau į jį savo akis. O Dieve!!! Berniuko žvilgsnis negyvas ir šaltesnis už pačią šalčiausią žiemą. Aš pajutau, kaip manimi teka berniuko skausmas, tuštuma, pyktis, liūdesys, įniršis...

P. S. Tada snaigės širdis plyšo ir ji mirė. Betgi ji buvo netirpstanti, ar ne?